

Sociální klima třídy a školy

Charakteristika klimatu,
metody diagnostiky,
práce s klimatem

Typologie prostředí

- Rodinné
- Pracovní
- Skupinové
- Lokální
- Volnočasové
- Školní

Úkol

- V průběhu pěti minut zkuste heslovitě napsat všechno, co vás napadne v souvislosti s pojmem školní klima.

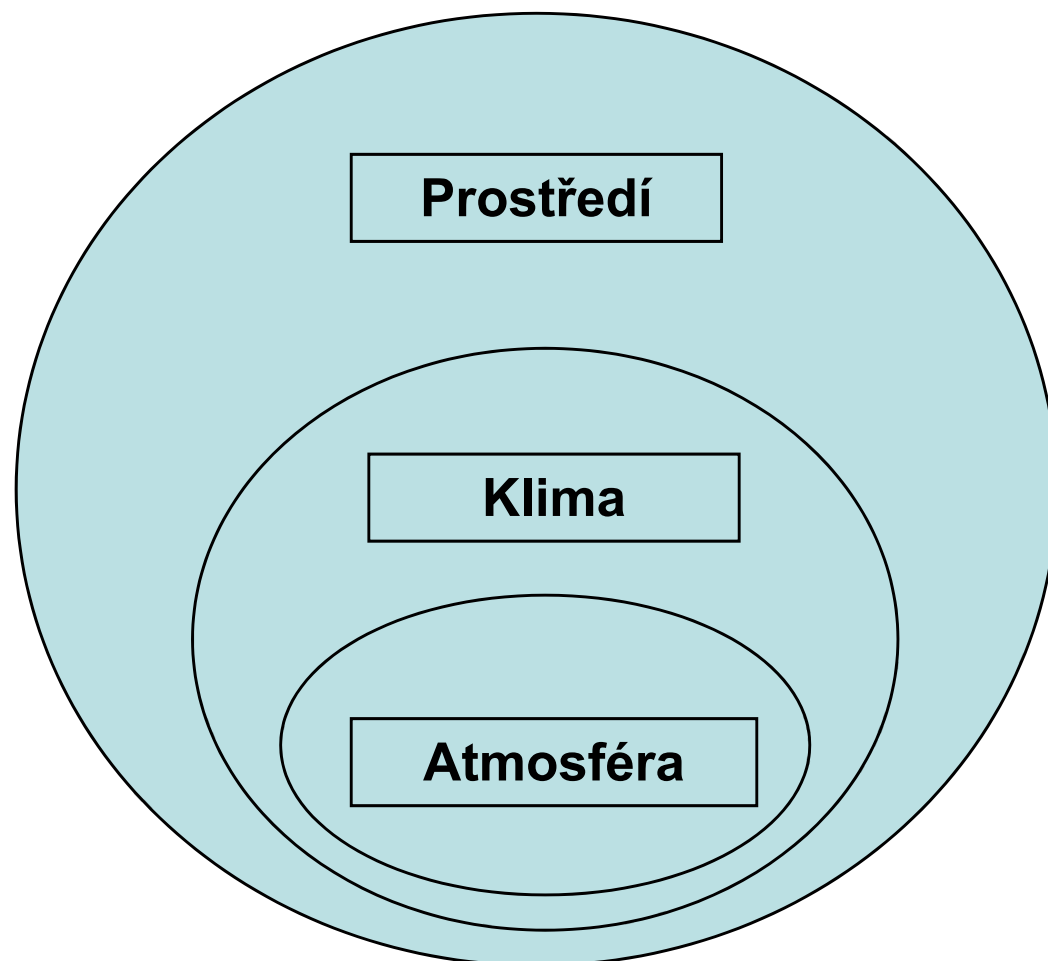

Základní termíny

- Prostředí
 - Nejobecnější (architektura a umístění školy, hygienické podmínky, uspořádání učeben, úroveň šumu)
- Atmosféra
 - úzký rozsah, proměnlivost, krátké trvání (opakovací hodina, maturitní písemka, žák nespravedlivě ohodnocen špatnou známkou,...)
- Sociální klima
 - Dlouhodobé jevy, jichž se účastní všichni aktéři vzdělávání

Vztah mezi termíny

Klima třídy

- Trvalejší sociální a emocionální naladění žáků ve třídě, které tvoří a prožívají učitelé a žáci v interakci.

Determinanty klimatu

- Zvláštnosti školy
- Zvláštnosti vyučovacích předmětů a pedagogických situací
- Zvláštnosti učitelů
- Zvláštnosti školních tříd
- Zvláštnosti žáka

Dimenze klimatu

- Vztahová
 - vyjadřuje míru interpersonálních vztahů a kvalitu vzájemných vazeb
- Osobnostního růstu
 - vnitřní procesy týkající se podmínek, jež poskytuje skupina k uplatnění člena
- Udržování a změny systému
 - vztah k mechanismům organizace a řízení skupiny

Prvky klimatu

- Jednotlivé prvky nestojí izolovaně, ale recipročně na sebe působí, vytvářejí složitou strukturu.
- Podle kvality působení determinant jsou pak ve třídě prožívány tu silně, tu minimálně

Přehled prvků

Dimenze vztahová	Dim. osob. růstu	Dim. udržení a změny systému
Osobní vklad žáka	Zkoumání sebe sama	Cílovost činnosti
Personalizace role žáka	Otevřenost v kontaktu	Organizace výuky
Zaujetí školou	Integrace	Inovace výuky
Přidružení ke skupině	Nezávislost	Diferenciace žáků
Kohezivnost	Orientace na úkoly	Individualizace přístupu k žákům
Podílení se na činnosti	Soutěživost	Rozmanitost úkolů a činností
Učitelova pomoc	Rychlost	Formálnost učitelova přístupu
Satisfakce školou	Obtížnost školní práce	Pořádek a organizovanost
Třenice		Jasnost pravidel
Klikaření		Dezorganizace výuky
Favorizování žáků		
Apatie		

Další způsob uvažování o klimatu

- Pět teoretických úrovní
 - ekologická
 - úroveň jedinců
 - úroveň malých sociálních skupin
 - úroveň větších sociálních skupin
 - úroveň velkých sociálních skupin

Typologické přístupy k sociálnímu klimatu podle:

- Stupně školy
- Typu školy
- Koncepce školy
- Zvláštností žáků
- Zvláštností učitelů
- Zvláštností vyučovacích předmětů
- Zvláštností prostředí v němž se výuka odehrává
- Zvláštností komunikace, která zprostředkovává sociální kontakt

Přístupy ke zkoumání klimatu

- Sociometrický
 - Objektem studia je školní třída jako sociální skupina, nikoli učitel.
- Organizačně-sociologický
 - Objektem studia je školní třída jako organizační jednotka a učitel jako řídicí pracovník.
- Interakční
 - Objektem studia je školní třída a učitel.
- Pedagogicko-psychologický
 - Objektem studia je školní třída a učitel.

Přístupy ke zkoumání klimatu

- Školně-etnografický
 - Objektem studia je školní třída, učitelé a celý přirozený život školy.
- Vývojově psychologický
 - Objektem studia je žák jako osobnost a školní třída jako sociální prostředí, v němž se má osobnost rozvíjet.
- Sociálně-psychologický a environmentalistický
 - Objektem studia je školní třída chápaná jako prostředí pro učení, žáci dané třídy a vyučující, kteří v této třídě působí.

Pozitivní klima

- Takové klima, ve kterém učitelé rádi vyučují a žáci se v něm dobře cítí, kde se dosahují požadované výkony a kde je málo disciplinárních problémů.
- Bez pozitivního klimatu je těžké vytvořit školy, které by efektivně pracovaly.

Pozitivní klima podle žáků

- Umožňuje samostatné objevné učení, ze kterého má žák radost
- Klade požadavky odpovídající individuálním schopnostem žáka
- Podporuje rozvoj osobnosti žáka
- Dává žákovi jistotu, že bude akceptován
- Umožňuje žákovi zažít úspěch
- Je pro žáka organizačně přehledné
- Zprostředkuje žákovi vědomí, že se k němu přistupuje spravedlivě
- Dává žákovi možnost tvořit školu jako vlastní životní prostor a jako takovou ji vnímat

Pozitivní klima podle učitelů

- Pracoviště, na kterém učitel rád pracuje, dobře a adresně učí, rád spolupracuje se žáky, rodiči a kolegy
- Umožňuje učiteli prožívat: citový soulad a pocit sounáležitosti s ostatními učiteli, úspěch v oboru jeho působnosti a pocit seberealizace v práci, pocit svobody a samostatnosti v práci, radost z pochvaly a uznání i ze spravedlivého ohodnocení, spokojenost s daným stavem věci i s bezkonfliktní atmosférou

Pozitivní klima podle rodičů

- Vstřícnost učitelů
- Spravedlivé hodnocení a spravedlivé zacházení s dětmi
- Transparentnost rozhodnutí (organizačních, výchovných)
- Vychovatelskou kvalifikovanost a vyučovací kompetentnost učitelů
- Vhodnou motivaci žáků k učení
- Individuální podporu každému dítěti
- Cílevědomou práci školy s ohledem na úroveň žáků v kognitivní a emocionální oblasti

Pozitivní klima podle veřejnosti musí žáky připravit

- K úspěšnému zapojení do odborného a pracovního světa
- K svéprávné a zodpovědné účasti na veřejném životě
- K angažovanosti pro společné záležitosti
- K osobní a odborné mobilitě
- K dodržování sociálních a pracovních ctností

Z čeho studovat

- LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- GRECMANOVÁ, H. a kol. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex, 1998.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2001 (i jiná vydání).
- MAREŠ, Jiří. *Sociální klima školní třídy*. Hradec Králové, 1998.

